

Inici

Ple de preguntes...

nuvibo

dc., 17/06/2020 - 09:03

Lama, María Xesús; Losada, Elena; Resano, Dolores (eds.). *Papeles del crimen: mujeres y violencia en la ficción criminal*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2019. 202 p. (Col·lecció CRIC; 2). ISBN 978-84-9168-322-3. 22 €.

Papeles del crimen és el típic recull d'articles escrits per professors universitaris al voltant d'un tema i editat per una editorial universitària. D'aquests llibres, n'hi ha d'interessants i de no tan interessants, però aquest, que tracta de dones i gènere negre, a priori, ha despertat el meu interès.

Del pròleg, signat per les editores literàries d'aquest volum, destaca que no hi ha cap intenció de definir el gènere negre ni els seus límits. Em pregunto per què no.

Simplement adverteixen que faran servir, quan parlin del gènere, el terme «narrativa criminal» i que comprèn fins i tot «la textualitat fílmica». Bé, de fet, des d'aquest moment, la paraula «gènere» es farà servir majoritàriament per parlar del gènere femení. Sí que delimiten temporalment a què es refereixen: des del 1979, «en que Lourdes Ortiz publicó *Picadura mortal*, primera novel·la criminal moderna de autoria femenina en España». ^[1] Com que no han fet cap aclariment previ, no sé què entenen per novel·la criminal moderna, i no sé, realment, si s'equivoquen quan no tenen en compte autores de «Bolsilibros» dels anys cinquanta, com María Fernanda Cano Caparrós, María Rosa Núñez González o María Victoria Rodoreda Sayol, que escrivien amb els pseudònims de Mary Francis Colt, Ros M. Talbot i Vic Logan, respectivament. Em faig preguntes.

Continuem, i en el mateix pròleg, esmenten la base de dades [MUNCE](#), on estan catalogats, ens diuen, 205 textos de 91 autores de novel·la criminal a Espanya. Lloable, però em pregunto si iniciatives com [Sisters in Crime](#), l'associació creada per Sara Paretsky en 1986 per promocionar les novel·les d'aquest gènere escrites per dones, que promou beques, seminaris i projectes, tindria sentit al nostre país i per què no hi ha associacions relacionades amb el gènere negre a Espanya. Més preguntes.

Papeles del crimen està dividit en quatre parts on es recullen estudis reunits entorn d'un motiu central. La primera part és un marc introductori que intenta oferir una panoràmica diacrònica de la narrativa criminal escrita per dones a Espanya, i on apareix, per primera vegada en aquest recull, exceptuant el pròleg, el terme «gris asphalt». No ens detindrem a reflexionar sobre aquest terme, perquè ara només se'n fa una petita menció.

Després hi ha tres blocs temàtics que tenen estudis amb tres enfocaments diferents:

Un primer, amb representacions de la violència contra la dona i la violència de les mateixes figures femenines (faran servir com a exemple obres de Giménez Bartlett, Sara Mesa, Mercè Rodoreda i Fred Vargas). Aquest bloc s'inicia amb el comentari de la novel·la *Donde nadie te encuentre* d'Alicia Giménez Bartlett (Destino, 2011), amb una protagonista, Teresa Pla (que després va fer servir el nom de Durruti), que defineixen com de sexe no binari o intersexual. Si més no, és interessant l'elecció de l'exemple.

El segon bloc analitzarà obres d'Anna Maria Villalonga, de Laura Gomara, Donna Leon i una comparativa dels relats d'*Akashic Noir*, que ens portaran a conèixer personatges de Delhi, Bombai, Ciutat de Mèxic o Buenos Aires. Aquest bloc té uns temes recurrents. Apareix el terme, per exemple, «literatura de crisi», com si fos un subgènere. I a més, s'intenta legitimar el de «gris asfalt» per anomenar aquesta suposada literatura de crisi que va sorgir al voltant de la del 2008 i que té uns denominadors comuns: novel·la urbana, vulnerabilitat dels seus personatges davant de la crisi que fa que puguin ser víctimes o perpetradors de violència, i la ciutat, que manté una dualitat com a víctima i agressora. Però, Manchette no deia ja, que estem parlant de la literatura de la crisi, quan parlem de gènere negre?^[ii] La Marsella de Jean-Claude Izzo o l'*Oro Negro* de Dominique Manotti són de «gris asfalt»? No hi pots percebre com se l'estimen els seus personatges i com se senten agredits per ella, al mateix temps? Més preguntes.

El volum conclou amb un tercer bloc, sobre les construccions fílmiques i escèniques de la violència i s'analitzen les propostes d'*Antígona furiosa*, les obres de Sarah Kane, les adaptacions de Margarita Alexandre, Mary Harron, Guinevere Turner i de la sèrie de Netflix, *Jessica Jones*. Visibilitat, denúncia, suposat apoderament de la dona són paraules clau d'aquesta última part. Per a mi, per cert, un dels estudis més interessants és el que analitza la interpretació feminista de l'*American Psycho* de Bret Easton Ellis que fan la directora i guionista de la pel·lícula.

Des dels anys noranta s'han publicat un seguit d'estudis sobre la relació de la violència i la literatura, des de l'àmbit literari i fins i tot penalista. El 2007, per exemple, Gonzalo Quintero publicava «Los papeles del crimen en la literatura»,^[iii] amb un títol molt similar al que ens ocupa. Als Països Baixos, el 2008 es publicava *Violence in French and Francophone literature and film*,^[iv] i si parlem de dona, violència i literatura, també és un tema recurrent. La diferència principal a *Papeles del crimen* resideix en l'afany d'afavorir el localisme, de voler traslladar aquesta anàlisi a autores properes relacionades amb el gènere negre, en el temps i en l'espai. «Autoras de km 0». No sabria dir si és un bon motiu per publicar un recull d'estudis com aquest, però del que estic totalment segura és que m'ha generat moltes, moltes preguntes...

...però molt poques respostes.

Ilumi Ramos

Directora de la [Biblioteca Josep M. López-Picó](#), de Vallirana

[Aquí](#) podeu fer un tast de les primeres pàgines de l'obra.

^[i] Publicada originalment per Sedmay el 1979. Reedició moderna: Versátil, 2019.

^[ii] Jean-Patrick Manchette (1942-1995)

^[iii] Dins d'*Arte y crimen*. Cádiz: Diputación Provincial de Cádiz, 2007, p. 11-30.

[iv] Amsterdam: Rodopi. ISBN 978-90-420-2462-5.

tipus document

[llibres](#)

[Butlletí](#)

Blog de l'Escola de Llibreria 2013-

[Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals – Universitat de Barcelona](#)

[Gremi de LlibreTERS de Catalunya](#)

Segueix-nos també a:

El Blog de l'Escola de Llibreria no subscriu necessàriament les opinions expressades pels autors dels articles.

RSS

Els continguts del blog de l'Escola de Llibreria de la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals de Barcelona estan

subjectes a una llicència **BY-NC-ND de CC.**

[Contacte](#)